

การศึกษาสถานการณ์คุณภาพน้ำบริโภคครัวเรือนในประเทศไทย ปี 2551-2560 (Study of Drinking-Water Quality Situation in Thailand 2008-2017)

พิมลพรรณ หาญศึก, วิโรจน์ วัชรเกียรติศักดิ์, สิงค์คร พรหมขาว
สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ กรมอนามัย

น้ำบริโภคที่สะอาดปลอดภัยและเพียงพอเป็นความจำเป็นพื้นฐานและเป็นสิทธิที่ทุกคนจะได้รับอย่างเท่าเทียมกัน กรมอนามัยเป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินงานพัฒนาคุณภาพน้ำบริโภคเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน(Sustainable Development Goals: SDGs) ในเป้าหมายที่ 6 “น้ำและสุขอนามัย” โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนทุกคนเข้าถึงและมีน้ำสะอาดสำหรับบริโภคอย่างเพียงพอและปลอดภัยอย่างเท่าเทียมกันรวมทั้งการมีสุขาภิบาลที่ดี ในขณะที่สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ปัญหาการลอบทิ้งขยะ กากของเสียการปล่อยน้ำเสียชุมชนจากอุตสาหกรรมและการเกษตร อาจตกค้างในสิ่งแวดล้อมและเข้าสู่วัฏจักรของน้ำได้ การศึกษาสถานการณ์คุณภาพน้ำบริโภคครัวเรือนในประเทศไทย ปี 2551-2560 มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบแนวโน้มสถานการณ์คุณภาพน้ำบริโภคครัวเรือนในประเทศไทย และนำข้อมูลไปวางแผนและพัฒนาคุณภาพน้ำร่วมกับภาคีเครือข่าย โดยการรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภค จากการสุ่มเก็บตัวอย่างน้ำบริโภคครัวเรือนทั่วประเทศ ระหว่าง ปี 2551-2560 ร่วมกับศูนย์อนามัยที่ 1-12 สถาบันพัฒนาสุขภาวะเขตเมือง และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด รวมทั้งวิเคราะห์สถานการณ์คุณภาพน้ำบริโภคโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์คุณภาพน้ำประปาดื่มได้ ปี 2553

ผลการศึกษาพบว่า 1) สัดส่วนการใช้น้ำบริโภคในครัวเรือน มีดังนี้ น้ำดื่มบรรจุขวด/ตู้ น้ำดื่มหยอดเหรียญ ร้อยละ 40.9 น้ำประปา ร้อยละ 23.1 น้ำฝน ร้อยละ 28.6 น้ำบ่อตื้น ร้อยละ 6.6 น้ำบ่อบาดาล และแม่น้ำ ลำคลอง ลำธารและอื่นๆ ร้อยละ 0.6 น้ำประเภทรื่นๆ ร้อยละ 0.2 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2555) 2) แนวโน้มคุณภาพน้ำบริโภคทั้งหมด พบว่า คุณภาพน้ำผ่านเกณฑ์มาตรฐานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2555-2560 (ร้อยละ 30.5, 32.7, 36.1, 36.4, 43.6 และ 51.5 ตามลำดับ) 3) คุณภาพน้ำบริโภคตามเกณฑ์คุณภาพน้ำบริโภคทั้ง 3 ด้าน เฉลี่ย 10 ปี พบว่าคุณภาพน้ำบริโภคดีด้านแบคทีเรียไม่ผ่านเกณฑ์มากที่สุด ร้อยละ 76.6 รองลงมาเป็น ด้านกายภาพ ร้อยละ 27.8 และด้านเคมี ร้อยละ 16.3 ตามลำดับ 4) ประเภทน้ำบริโภคที่ผ่านเกณฑ์มากที่สุด คือ น้ำตู้หยอดเหรียญ (ค่าเฉลี่ย ตลอด 10 ปี) ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ร้อยละ 53.4 รองลงมา เป็นน้ำประปา ร้อยละ 45.9 น้ำบรรจุถัง ร้อยละ 32.9 และน้ำฝน ร้อยละ 23.0

สถานการณ์คุณภาพน้ำบริโภคของประเทศไทยมีแนวโน้มได้มาตรฐานเพิ่มสูงขึ้น ประชาชนนิยมบริโภคน้ำจากตู้หยอดเหรียญและน้ำขวดในสัดส่วนสูงสุดสอดคล้องกับผลคุณภาพน้ำ หน่วยงานที่ทำหน้าที่ควบคุมกำกับ จึงควรตรวจสอบคุณภาพอย่างใกล้ชิด สำหรับแหล่งน้ำบริโภคที่ได้รับความนิยมรองลงมา ได้แก่ น้ำฝนและน้ำประปา ควรมีการเฝ้าระวังคุณภาพอย่างต่อเนื่องและใกล้ชิด เนื่องจากมีราคาถูก เสียค่าใช้จ่ายต่ำ ประชาชนเข้าถึงได้สะดวก การส่งเสริมความรู้ในการจัดการน้ำฝนและน้ำประปาให้สะอาดปลอดภัยจะช่วยให้ประชาชนมีน้ำบริโภคที่มีคุณภาพและเสียค่าใช้จ่ายในราคาต่ำ